

*Ministerul Finanțelor
al Republicii Moldova*

*Cadrul de Cheltuieli
pe Termen Mediu*

(2009-2011)

(prezentat la Guvern)

august 2008

Cuprins

1.	<i>Introducere</i>	4
2.	<i>Contextul macroeconomic</i>	5
2.1	Circumstanțele economice externe	5
2.2	Dezvoltarea economică a Moldovei: tendințe recente și prognoze	6
3.	<i>Politica fiscală și veniturile bugetului</i>	10
3.1	Obiectivele politicii fiscale și politicii de administrare fiscală	10
3.2	Veniturile Bugetului Public Național	13
4.	<i>Cadrul de cheltuieli publice</i>	15
4.1	Politica în domeniul cheltuielilor publice	15
4.2	Evoluția cheltuielilor publice: tendințe recente și prognoze	16
5.	<i>Managementul datoriei de stat și balanța bugetară</i>	24
5.1	Politica în domeniul datoriei de stat pe anii 2009-2011	24
5.2	Datoria de stat: tendințe recente și prognoze	25
5.3	Deficitul bugetar și sursele de finanțare	27
6.	<i>Cadrul Financiar Global</i>	29
6.1	Tendințele principale	29
6.2	Componentele bugetului public național	30
6.3	Factorii de risc	34

ANEXE

1.	Evoluția principalelor indicatori macroeconomici, 2005-2011.....	35
2.1	Cadrul global de resurse și cheltuieli ale bugetului public național, 2005-2011, mil.lei.....	36
2.2	Cadrul global de resurse și cheltuieli ale bugetului public național, 2005-2011, % în PIB.....	38
2.3	Cadrul global de resurse și cheltuieli ale bugetului public național, 2005-2011, % în total.....	40
3.1	Evoluția bugetului de stat, 2005-2011, mil.lei.....	42
3.2	Evoluția bugetului de stat, 2005-2011, % în total	44
4.1	Evoluția bugetelor uniților administrativ-teritoriale, 2005-2011, mil.lei.....	46
4.2	Evoluția bugetelor uniților administrativ-teritoriale, 2005-2011, % în total	47
5.	Evoluția Bugetului asigurărilor sociale de stat, 2006-2011.....	48
6.	Evoluția Fondurilor de asigurări obligatorii de asistența medicală, 2005-2011.....	49
7.	Planul strategic de cheltuieli în domeniul educației, 2009 – 2011.....	50
8.	Planul strategic de cheltuieli în domeniul ocrotirii sănătății, 2009 – 2011.....	66

9. Planul strategic de cheltuieli în domeniul protecției sociale, 2009 – 2011.....	75
10. Planul strategic de cheltuieli în domeniul culturii, sportului și acțiunilor pentru tineret, 2009-2011....	83
11. Planul strategic de cheltuieli pentru sectorul „Știință și inovare”, 2009-2011.....	89
12. Planul strategic de cheltuieli în domeniul dezvoltării turismului, 2009-2011.....	98
13. Planul strategic de cheltuieli în domeniul justiției, 2009-2011.....	100
14. Planul strategic de cheltuieli în domeniul sistemului penitenciar, 2009 – 2011.....	111
15. Planul strategic de cheltuieli în domeniul apărării naționale, 2009 – 2011.....	114
16. Planul strategic de cheltuieli în domeniul agriculturii, 2009 – 2011.....	120
17. Planul strategic de cheltuieli în domeniul transporturilor, 2009-2011.....	129
18. Planul strategic de cheltuieli în domeniul protecției mediului înconjurător, 2009-2011.....	132
19.1. Limitele de cheltuieli de la bugetul de stat pe sectoare și autorități publice centrale pe anul 2009....	142
19.2. Limitele de cheltuieli de la bugetul de stat pe sectoare și autorități publice centrale pe anul 2010...	149
19.3. Limitele de cheltuieli de la bugetul de stat pe sectoare și autorități publice centrale pe anul 2011...	156

1. Introducere

1. Cadrul de cheltuieli pe termen mediu (în continuare CCTM) **pe anii 2009-2011** prezintă o actualizare a prognozelor din CCTM precedent (2008-2010) cu extinderea prognozelor și analizei pentru anul 2011. CCTM pe anii 2009-2011 conține estimările cadrului de resurse pe termen mediu, care va servi drept bază pentru ajustarea planificarea strategică.

2. Particularitățile de bază ale CCTM din anul curent sunt:

“ Spre deosebire de anii precedenți, procesul elaborării CCTM 2009-2011 a fost ghidat de **Conceptul cu privire la prioritățile de politici în contextul elaborării Cadrului de Cheltuieli pe Termen Mediu (2009–2011)** aprobat prin decizia Prim-Ministrului nr. 1410-154 din 27 februarie 2008.

“ Ulterior au fost elaborate Prognozele Cadrului de Cheltuieli pe Termen Mediu (2009-2011), aprobate prin dispoziție de Guvernului, care au stat la baza elaborării bugetelor autorităților administrației publice centrale și locale. Prognozele menționate au fost ajustate la indicatorii macroeconomici actualizați, odată cu elaborarea proiectului bugetului și se conțin în documentul dat. Astfel, **parametrii proiectului bugetului public național pe anul 2009 sunt identici cu cei din primul an al CCTM 2009-2011. Totodată, au fost actualizate limitele de cheltuieli pe bugetul de stat pe sectoare și autorități publice centrale pe anii 2010 și 2011.**

“ Estimarea și repartizarea resurselor în contextul CCTM pe anii 2009-2011 a fost ghidată de **prioritățile de politici care rezultă din programul de activitate a Guvernului și Strategia Națională de Dezvoltare.**

“ Extinderea practicii elaborării planurilor strategice de cheltuieli sectoriale, cuprinzând șase sectoare noi – **(i) justiția, (ii) transportul, (iii) protecția mediului, (iv) știința, (v) sportul și (vi) sistemul penitenciar.**

3. Structura documentului CCTM pe anii 2009-2011 ca și în anii precedenți constă din textul de bază și anexe. Partea de bază cuprinde: (i) contextul și perspectivele de dezvoltare macroeconomică; (ii) obiectivele politicilor fiscale și de administrare fiscală și prognoza veniturilor publice; (iii) politica și prioritățile strategice în domeniul cheltuielilor publice; (iv) managementul datoriei de stat și sursele de finanțare a bugetului; și (v) prognozele pe termen mediu pentru bugetul public național. Anexele cuprind tabele cu privire la indicatorii bugetului public național și componentele acestuia, plafoanele de cheltuieli pentru executorii primari de buget, precum și planurile strategice de cheltuieli pentru douăsprezece sectoare.

2. Contextul macroeconomic

2.1 Circumstanțele economice externe

4. **Economia mondială în anul 2007 a continuat să crească.** Creșterea produsului global¹ a atins în acest an 5 la sută față de anul 2006, în special datorită creșterii economice ale Chinei, Indiei și Rusiei. Totodată, pentru anii 2008-2009 se prognozează o diminuare a creșterii economice mondiale pînă la 4,1-3,9 la sută respectiv față de anul precedent. Factorii principali care subminează ritmurile de creștere ale economiei mondiale rămân a fi prețurile înalte la produsele petroliere și dezechilibrele în economiile SUA și a Chinei.

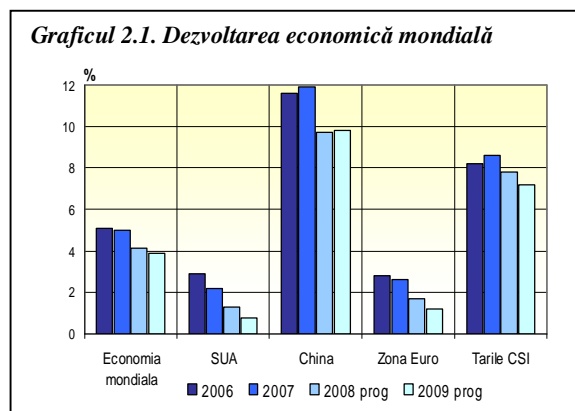
5. **Nivelul inflației în țările dezvoltate a fost controlat, pe cînd în țările în curs de dezvoltare inflația a crescut în rezultatul creșterii prețurilor la resursele energetice și la produse alimentare.** În condițiile volatilității pe piețele financiare băncile centrale au înăspriț

politica monetară pentru a modera presiunea inflaționistă. Creșterea prețurilor la produsele alimentare reflectă condițiile climaterice nefavorabile din vara anului 2007 în multe țări, pe cînd prețurile la produsele petroliere rămîn înalte în urma menținerii cererii înalte pentru acestea.

6. **În anii 2008-2009 în SUA se prognozează o diminuare a creșterii economice** de la 2,2 la sută în anul 2007 pînă la 1,3 la sută în 2008 și 0,6 la sută în 2009. Această reducere se bazează pe situația instabilă în sectorul financiar, în special în domeniul creditelor ipotecare, presiunea inflaționistă și creșterea continuă a prețurilor mondiale la petrol.

7. **Perspectivile de dezvoltare ale zonei Euro în anul 2008 vor fi, în general, favorabile.** Însă, agitările pe piețele financiare și diminuarea ritmurilor de creștere a SUA prezintă un factor de risc. Astfel, creșterea economică în anul 2008 este prognozată la nivel de 1,7 la sută, și 1,2 la sută pentru 2009. Majorarea reală a PIB în principalele țări din această regiune se preconizează în Germania la nivel de cîte 2 la sută, în Spania - 1,8 la sută, și în Franța - 1,6 la sută. Nivelul inflației în zona Euro se estimează la 2,9 la sută.

8. **Comunitatea Statelor Independente în anul 2007 a înregistrat o creștere economică** medie de 8,6 la sută. Pentru anul 2008 se estimează o creștere economică reală

¹ conform datelor "World Economic Outlook Update" din iulie 2008.

de 7,8 la sută, influențată de creșterea prețurilor la petrol, activitatea investițională, precum și remitențele de peste hotare.

9. În anul 2008 în țările-parteneri comerciali principali ai Republicii Moldova se așteaptă creștere economică: în **Rusia** de 7,7 la sută, în **România** de 5,4 la sută și **Ucraina** de 5,6 la sută.

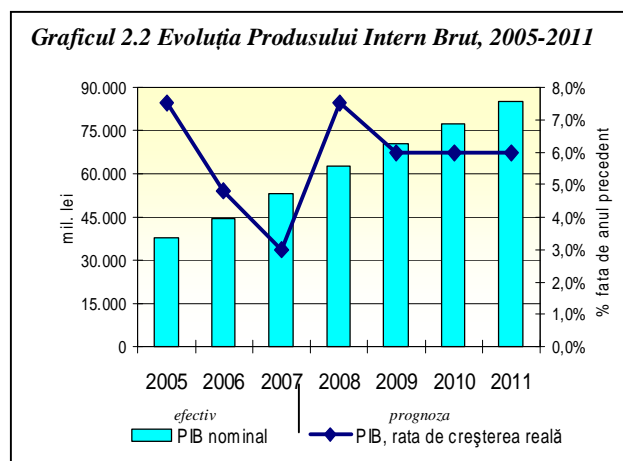
10. Prognozele recente de dezvoltare economică mondială sunt acompaniate de riscuri substanțiale, și din acest motiv sunt foarte incerte. Cele mai majore riscuri sunt legate de șocurile pe piețele financiare care încă au loc, de faptul că recesiunea economiei SUA poate avea o perioadă mai îndelungată dar și fi mai profundă decât se estimează în prezent. Un alt risc să referă la aprecierea monedei euro față de dolarul SUA, care reduce competitivitatea zonei EURO, și ca urmare poate reduce nivelul de afaceri economice în această zonă. Riscurile de creștere a inflației sunt condiționate de majorarea în continuare a prețurilor la resursele energetice și la producția agricolă, precum și accelerarea ritmurilor de creștere a salariilor, ținând cont de condițiile dure pe piețele internaționale de muncă.

2.2 Dezvoltarea economică a Moldovei: tendințe recente și prognoze

Produsul intern brut

11. **Economia țării în ultimii ani a fost afectată de șocuri externe, iar în anul 2007 și de condiții climaterice nefavorabile,** ce a condus la reducerea ritmurilor de creștere economică, majorarea prețurilor la resursele energetice și produsele alimentare.

12. Conform datelor preliminare, **produsul intern brut** în anul 2007 a atins o valoare nominală de 53,4 mild. lei și o **rată reală de creștere de 3 la sută** comparativ cu 4,8 la sută în anul 2006. Principalele surse de creștere economică au fost investițiile și serviciile, iar condițiile climaterice nefavorabile au influențat negativ dezvoltarea economiei naționale. Producția agricolă în anul 2007 (în prețuri comparabile) în toate categoriile de gospodării, s-a redus cu 23 la sută, iar volumul producției industriale a diminuat 2,7% față de anul 2006. Activitatea investițională a consemnat o creștere a volumului de investiții în capital fix cu 19,9%, și a constituit 14,9 mild. lei. Creșterea a fost asigurată în mare parte din contul mijloacelor investitorilor străini, care au crescut în perioada de raport cu 43,3% și au însumat 3,3 mild. lei.

13. Prognoza macroeconomică pe termen mediu presupune o creșterea economică cu o rată medie anuală nu mai mică de 6 la sută, care se va atinge prin asigurarea următoarelor premise:

- à diminuarea ratei inflației, asigurarea și menținerea stabilității cursului de schimb al monedei naționale;
- à direcționarea investițiilor interne și externe preponderent în sfera productivă;
- à creșterea ponderii în PIB a valorii adăugate brute create în industrie și în sectorul de servicii;
- à optimizarea structurii importurilor prin substituirea unor tipuri de mărfuri de import cu producție de origine autohtonă;
- à creșterea reală a nivelului de trai al populației.

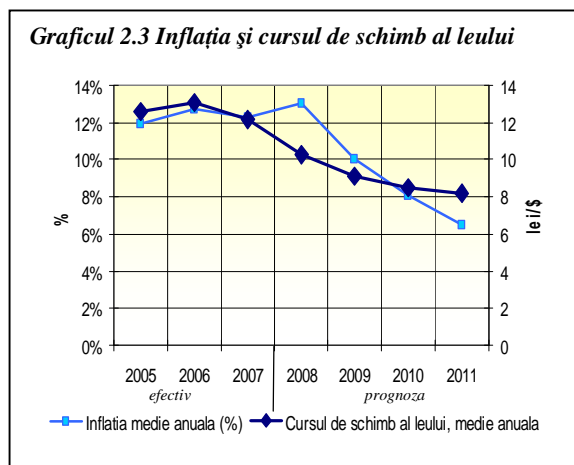
14. Conform estimărilor, creșterea PIB în anii 2009-2011 va fi generată de: creșterea anuală în termeni reali a producției industriale cu 7% și a producției agricole cu circa 3%; depășirea ritmului de creștere a investițiilor în capital fix pe cel al PIB de peste 1,5 ori în rezultatul reorientării politicii investiționale la programe și performanțe, modernizării întreprinderilor autohtone, infrastructurii și dezvoltării micului business. Atingerea acestor parametri va permite asigurarea stabilității macroeconomice și bugetare pe termen mediu și lung.

Prețurile și cursul de schimb

15. Inflația medie anuală în anul 2007 a atins nivelul de 12,3 la sută comparativ cu 12,7 la sută în anul 2006. Rata inflației a fost influențată în general de majorarea prețului de cumpărare a resurselor energetice, precum și de creșterea prețurilor la produsele alimentare atât pe piața internă cât și pe cea externă.

16. În anul 2007 cursul de schimb al monedei naționale în termeni nominali a marcat o apreciere de 12,3 la sută față de dolarul SUA, și de 23,7 la sută în termeni reali față de finele anului precedent. Evoluția cursului de schimb pe parcursul anului a avut o tendință de apreciere de la 12,99 lei pentru un dolar SUA la începutul anului 2007 pînă la 11,29 lei pentru un dolar SUA la finele anului.

Această apreciere a valutei naționale a fost rezultatul ofertei excesive de valută pe piața valutară internă. Transferurile de mijloace bănești din străinătate, efectuate de persoane fizice prin băncile comerciale au crescut în anul 2007 față de 2006 42,5 la sută.

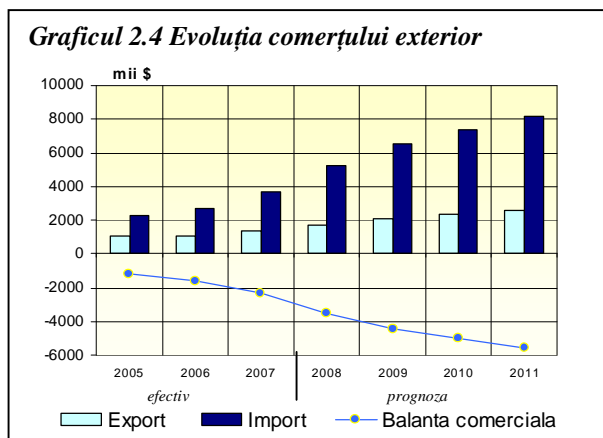
17. Politicile monetară și valutară a Băncii Naționale a Moldovei, fiind parte componentă a politicii economice a statului, în anii 2008-2011 va fi promovată reieșind din necesitatea reducerii nivelului inflației și stabilizării prețurilor. *Se prevede ca nivelul inflației (la sfârșitul perioadei) să fie redus sub 12 la sută în anul 2008, diminuându-se până la 6 la sută către anul 2011.*

18. *Pe termen mediu se prognozează o apreciere a monedei naționale față de principalele valute de referință.* Acest proces va fi asigurat preponderent de intrările valutare, cit din partea donatorilor, așa și din partea rezidenților și nerezidenților din munca peste hotare.

Comerțul exterior

19. *Deși comerțul exterior a înregistrat o creștere substanțială cât la importuri așa și la exporturi, deficitul contului curent au avut o evoluție negativă.* În anul 2007 creșterea exporturilor a constituit 27,6 la sută față de anul precedent, iar a importurilor de circa 37 la sută. Decalajul considerabil în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea în anul 2007 a unui deficit al balanței comerciale de 52,7 la sută din PIB, sau cu 6 p.p. mai mult de cât în anul 2006. Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi a înregistrat o descreștere de pînă la 37 la sută, față de 39,8 la sută înregistrat în anul 2006.

20. *Contul curent al balanței de plăți a înregistrat în anul 2007 un deficit de circa 695 mil. dolari SUA, sau 15,8 la sută din PIB majorîndu-se cu 4,4 p.p. față de anul 2006.* Deficitul din comerțul exterior în proporție de circa 63,1 la sută a fost acoperit din contul transferurilor și veniturilor de peste hotare.

21. *Relansarea comerțului exterior din anul 2007 va continua și în anii următori.* Exporturile în anii 2009-2011 se vor majora în mediu cu circa 15% anual. Factorii care vor contribui la majorarea treptată a exporturilor în perioada de prognoză sunt: accesul fără taxe vamale pe piețele UE în baza sistemului Preferințelor Comerciale Autonome (ATP), în țările din Europa de Sud-Est în baza acordului CEFTA și în CSI în baza acordurilor de liber

schimb; creșterea calitativă a exporturilor, în special datorită investițiilor efectuate în extinderea și reînnoirea bazei tehnologice.

22. *Importurile în perioada de prognoză vor crește în mediu cu circa 16% anual.* Creșterea volumului importurilor va fi condiționată de majorarea fluxului de investiții, în special a mașinilor, aparatelor electrice, produselor minerale. Ponderea majoră în totalul

importurilor va reveni, ca de obicei, resurselor energetice, datorită creșterii economice preconizate în sectoarele de bază ale economiei, dar mai ales a prețurilor la gaze naturale. De asemenea, la sporirea importurilor va contribui cererea crescândă a populației pentru bunurile importate, condiționată de volumul semnificativ al veniturilor și transferurilor de peste hotare.

23. Deficitul balanței comerciale se va majora de la 4450 mil. dolari în anul 2009 până la 5550 mil. dolari în anul 2011. Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi va varia de la 33% în anul 2009 până la 34% în 2011.

Remunerarea muncii

24. Salariul mediul lunar în anul 2007 s-a majorat cu 22 la sută față de anul precedent în termeni nominal și a constituit 2065 lei, iar creșterea reală a constituit 8,2 la sută. În sistemul bugetar salariului mediu lunar nominal în anul 2007 a constituit 1625 lei și a fost în creștere față de anul 2006 cu 12,8 la sută. În sectorul real al economiei această creștere a fost de 25 la sută.

25. În perioada anilor 2008-2011 salariul mediu nominal în ansamblu pe economie se va majora de circa 1,6 ori și va atinge în anul 2011 mărimea de 4100 lei, iar fondul de remunerare a muncii se va majora de 1,5 ori, atingând suma de 29,6 mild. lei sau circa 35% în raport cu PIB, față de 31% în anul 2008. Creșterea salariului nominal mediu lunar și a fondului de remunerare a muncii va fi condiționată de relansarea sectorului real în special din contul dezvoltării sectorului privat și trecerii unui număr considerabil de personal în sfera business-ului mic și mijlociu; și perfecționarea sistemului de salarizare și motivare a angajaților.

3. Politica fiscală și veniturile bugetului

3.1 Obiectivele politicii fiscale și politicii de administrare fiscală

26. *Obiectivele generale ale politicii fiscale pe anii 2009–2011* rămân ca și în anii precedenți: (1) asigurarea echității, stabilității și transparenței fiscale; (2) optimizarea presiunii fiscale; (3) sistematizarea și simplificarea legislației fiscale; (4) armonizarea principiilor puse la baza legislației fiscale naționale cu cele ale legislației comunitare. Pe termen mediu se preconizează o serie de măsuri de politică fiscală pe principalele tipuri de impozite, precum urmează.

Impozitul pe venitul persoanelor fizice

27. *Scopul măsurilor propuse la impozitul pe venitul persoanelor fizice este susținerea persoanelor cu venituri mici și transpunerea treptată a presiunii fiscale asupra populației cu venituri medii și mai sus de medii.* Pentru aceasta în 2009 – 2011 se prevede menținerea în continuare a sistemului de impozitare progresivă a veniturilor persoanelor fizice. Cotele și scutiile la acest tip de impozit se prezintă în tabelul 3.1.

Impozitele sociale

28. *Pe termen mediu se prevede revederea contribuțiilor de asigurări sociale și medicale* în sensul stabilirii unei presiuni fiscale rezonabile atât pentru angajator cât și pentru salariat. Evoluția cotelor impozitelor sociale se prezintă în tabelul 3.1. Totodată, măsurile formulate au menirea de a consolida stabilitatea financiară a sistemului de asigurări sociale și de a extinde pachetul de servicii medicale oferite populației prin intermediul asigurărilor obligatorii de asistență medicală. Adicional, *pe perioada de referință va fi definitivat și pus în aplicare Titlul X „Contribuțiile sociale” al Codului fiscal*, fapt care va permite simplificarea administrării fiscale și îmbunătățirea bazei fiscale ale acestor contribuții.

Tabelul 3.1 Evoluția cotelor impozitului pe venitul persoanelor fizice și impozitelor sociale în 2007 - 2011

	2007	2008	2009	2010	2011
	efectiv		propuneri pe termen mediu		
Impozitul pe veniturile persoanelor fizice					
Mărimea grilelor de venit impozabile (vi) și cotele impozitului pe venitul persoanei fizice, lei anual/%	vi<16200: 7% 16200<vi< 21000: 10% vi>21000: 20%	vi<25200: 7% vi>25200: 18%	vi<25200: 7% vi>25200: 18%	vi<25200: 7% vi>25200: 18%	vi<27600: 7% vi>27600: 18%
Scutirea anuală personală, lei	5.400 lei	6.300 lei	7.200 lei	8.100 lei	9.000 lei
Scutirea anuală pentru persoanele întreținute, lei	1.440 lei	1.560 lei	1.680 lei	1.800 lei	1.920 lei
Tarifele contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii, total, %					
	29%	29%	29%	28%	28%
pentru angajator, %	25%	24%	23%	21%	21%
pentru salariat, %	4%	5%	6%	7%	7%
Prima de asigurare obligatorie de asistență medicală, total, %					
	5%	6%	7%	7%	7%
pentru angajator, %	2,5%	3,0%	3,5%	3,5%	3,5%
pentru salariat, %	2,5%	3,0%	3,5%	3,5%	3,5%

Taxa pe valoarea adăugată

29. În 2011 se prevede: a) asigurarea compatibilității integrale a regulilor de determinare a locului prestării serviciilor (cuprinse în legislația fiscală națională) cu normele OMC; b) implementarea sistemului de restituire a TVA persoanelor fizice nerezidente.

Accizele

30. Cotele accizelor stabilite în sume fixe pentru bere, producția vinicolă, băuturile alcoolice tari, băuturile slab alcoolice, produsele din tutun, aparatura electronică, autoturismele vor fi ajustate la inflația prognozată pe anii 2009 – 2011.

Taxa vamală

31. Pentru anii 2009 - 2010 se preconizează definitivarea și punerea în aplicare a Titlului XI „Taxa vamală” al Codului fiscal, ceea ce va permite de a sistematiza în Codul fiscal toate normele privind reglementarea taxei vamale.

Impozitul pe bunurile imobiliare

32. În anii 2009 – 2011 se prevede continuarea implementării următoarelor trei etape a noului sistem de impozitare a diferitor categorii de bunuri imobiliare în funcție de valoarea de piață a acestora, care se prezintă în tabelul 3.2. Măsura de politică fiscală respectivă ține de optimizarea presiunii fiscale.

Tabelul 3.2. Etapele de implementare a noului sistem de impozitare a bunurilor imobiliare în 2009 – 2011.

Etapele de implementare	Categoria de bunuri imobile evaluate la valoarea de piață	Anul implementării
II.	- Garajele, loturile, întovărășirilor pomicole cu construcțiile amplasate pe ele din municipii și orașe, inclusiv localitățile din componența acestora, cu excepția satelor (comunelor). - Bunurile imobiliare cu destinație comercială și industrială	2009
III.	Terenurile agricole și construcțiile amplasate pe ele	2010
IV.	Bunurile imobiliare cu destinație locativă – case de locuit individuale din localitățile rurale și grădini din extravilan	2011

Taxele locale

33. Pentru anul 2009 este modificată baza impozabilă la taxa pentru parcare, prin trecerea de la baza impozabilă stabilită în funcție de venitul din vânzări a serviciilor de parcare prestate la cea stabilită în funcție de suprafața de parcare.

Alte impozite și taxe

34. Pentru anul 2010 se prevede finalizarea sistematizării legislației fiscale, prin elaborarea și adoptarea Titlului XII al Codului fiscal „Alte impozite și taxe”, care va reglementa impozitul privat și patenta de întreprinzător.

Politica de administrare fiscală

35. Obiectivele politicii de administrare fiscală pe anii 2009–2011 sînt orientate spre eficientizarea administrării fiscale și managementului fiscal și rezultă din Strategia de

dezvoltare a serviciului fiscal de stat în anii 2006-2010, acțiunile cărora se prezintă în tabelul 3.3.

Tabelul 3.3 Evoluția obiectivelor politicii de administrare fiscală în 2009 – 2011.

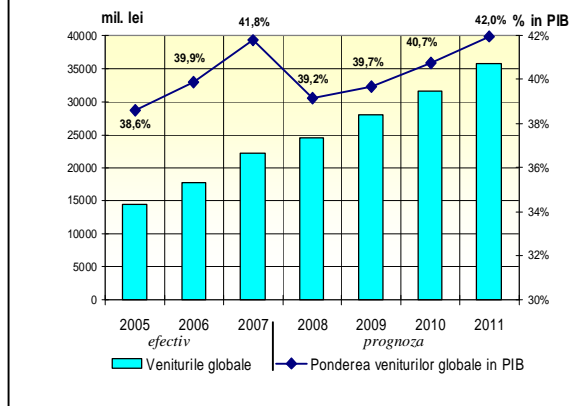
Nr d/o	Obiective	Acțiuni	Termen de realizare		
			2009	2010	2011
1.	Consolidarea funcțională și structurală a Serviciului Fiscal de Stat	Asigurarea infrastructurii funcționale, procurarea mijloacelor de transport, sedii noi și executarea lucrărilor de reparație capitală și curentă	P	P	P
2.	Consolidarea resurselor umane	Instruirea personalului Serviciului Fiscal de Stat în domeniul utilizării complexelor de programe, soft-urilor aplicate de organul fiscal și contribuabili, precum și organizarea seminarelor specializate bazate pe studierea practicii și tendințelor în sectoarele economiei naționale	P	P	P
3.	Ridicarea nivelului de deservire a contribuabililor și lărgirea spectrului de servicii acordate	<ul style="list-style-type: none"> ◇ Dezvoltarea sistemului informațional de prezentare a dărilor de seamă fiscale în mod electronic ◇ Dezvoltarea mecanismului de deservire de sine stătător a contribuabililor prin intermediul rețelei internet ◇ Oferirea consultațiilor privind aplicarea legislației fiscale prin intermediul Centrului Informațional Unic de Asistență pentru Contribuabili ◇ Popularizarea legislației fiscale și extinderea procesului de educație fiscală, asistențe legate de pregătire fiscală pentru o conformare voluntară sporită la achitarea obligației fiscale 	P P P P	P P P P	P P P P
4.	Perfecționarea procedurilor fiscale	<ul style="list-style-type: none"> • Crearea unui laborator în vederea efectuării verificării soft-urilor, etalon al mașinilor de casă și control cu memorie fiscală • Elaborarea instrumentelor și tehnologiilor de sporire a eficienței lucrului angajaților Serviciului Fiscal de Stat • Continuarea implementării SIA „Cadastru Fiscal” pentru obiecte cu destinație agricolă, obiecte cu destinație locativă, case de locuit din localitățile rurale și alte bunuri în baza informațiilor furnizate de Agenția Relații Funciare și Cadastru • Crearea unui sistem informațional și sistematizarea datelor privind disciplina financiară și fiscală. Elaborarea și implementarea „Cazierului fiscal” • Dezvoltarea mecanismului de planificare automatizată a controalelor fiscale în baza evaluării riscurilor • Utilizarea programelor bazate pe tehnologii informaționale în cadrul planificării și efectuării controalelor fiscale • Soluționarea litigiilor fiscale pe cale extrajudiciară prin proceduri alternative (mediere fiscală) • Continuarea realizării procesului de îmbunătățire a administrării fiscale prin trecerea de la activitatea desfășurată în baza patentei de întreprinzător la noi forme organizatorico-juridice 	P P P P P P P	P P P P	P P P P
5.	Dezvoltarea tehnologiilor informaționale	<ul style="list-style-type: none"> • Eficientizarea administrării fiscale prin perfecționarea resurselor informaționale a Serviciului Fiscal de Stat • Asigurarea sistemului de schimb de informații între Serviciul Fiscal de Stat și alte autorități • Implementarea componentelor Sistemului Informațional al Serviciului Fiscal (SISF), cu utilizarea unui sistem de gestiune a bazelor de date (SGBD) bazate pe modelul relațional • Asigurarea Serviciului Fiscal de Stat cu echipament tehnic, computere și imprimante 	P P P P	P P P P	P P P P

3.2 Veniturile Bugetului Public Național

36. Veniturile bugetului public național au atins în anul 2007 ce mai înalt nivel ca pondere în PIB din ultimii ani – 41,8 la sută din PIB. În valori nominale veniturile publice au însumat în anul 2007 circa 22,3 mlrd. lei, și au crescut față de anul 2006 cu circa 25 la sută. Aplicarea cotei „0” la impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător începând cu ianuarie 2008 a încetini ritmurile de creștere a veniturilor bugetului public.

37. Reieșind din indicatorii macroeconomici prognozați și politica fiscală promovată **veniturilor bugetului public național se prognozează cu o creștere de la 24,5 mild. lei în anul 2008 (scontat) până la 35,7 mild. lei în anul 2011.** Evoluția veniturilor bugetului public național în valori nominale, ca pondere în PIB și în suma totală se prezintă în graficul 3.1 și anexa 2.

Graficul 3.1. Evoluția veniturilor bugetului public național, 2005-2011

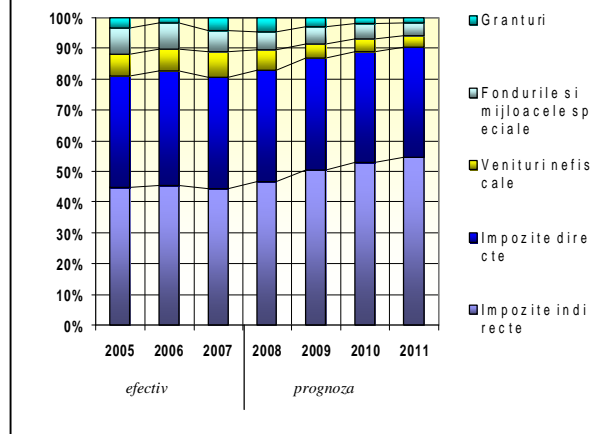

Venituri fiscale

38. Veniturile fiscale continuă să mențină partea majoră în veniturile bugetului constituind în anul 2007 mai mult de 80 la sută. Din acestea 45 la sută au revenit veniturilor directe și 55 la sută celor indirecte. Principala sursă de venit ca și în anii precedenți a rămas TVA, încasările la care în anul 2007 au constituit 34 la sută din totalul veniturilor publice.

39. Se prognozează, că ponderea veniturilor fiscale către anul 2011 va crește la peste 90 la sută din totalul veniturilor publice, totodată ponderea veniturilor directe în totalul veniturilor fiscale diminuându-se până la 39,7 la sută față de 44,9 în anul 2007. Veniturile indirecte vor continua să prezinte sursa principală de venituri ale bugetului, atingând către anul 2011 circa 60,4 la sută din totalul veniturilor fiscale. Evoluția veniturilor bugetului public național în structură se prezintă în graficul 3.2.

Graficul 3.2 Evoluția structurii veniturilor bugetului public național, 2005-2011

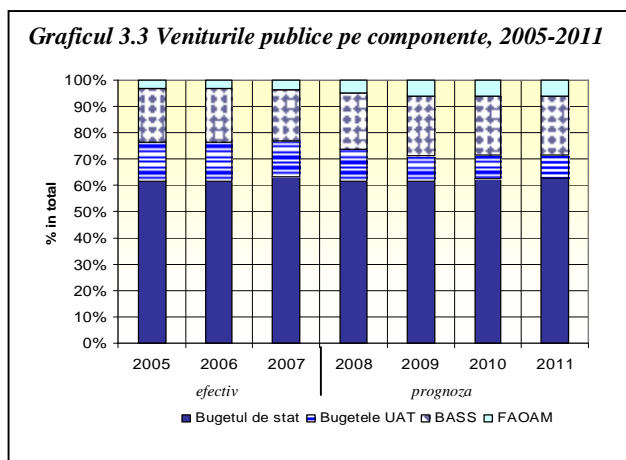
Venituri nefiscale și granturi

40. Veniturile nefiscale în anii 2005-2007 sau majorat, constituind circa 7-8 la sută din totalul veniturilor publice. Acestea cuprind și soldul profitului net al Băncii Naționale a Moldovei virat la bugetul de stat și veniturile în urma vânzării licențelor în domeniul telefoniei mobile. Dat fiind că în anii 2009-2011 astfel de venituri nu se prevăd, veniturile nefiscale vor diminua pînă la circa 4 la sută din totalul veniturilor.

41. Ca urmare a ședinței Grupului consultativ al Donatorilor pentru Moldova din decembrie 2006 sau majorat considerabil intrările de granturi pentru susținerea bugetului și pentru proiectele finanțate din surse externe. Astfel numai în anul 2007 volumul acestora sa triplat față de anul precedent, constituind circa 4,3 la sută din totalul veniturilor publice. Această pondere se va menține și în anul 2008. Totodată, prognoza intrării granturilor în anii 2009-2011 denotă o scădere a acestora în valori nominale (inclusiv în urma fluctuației cursului de schimb) și ca pondere în totalul veniturilor publice.

Veniturile pe componentele bugetului public național

42. Cota majoră în veniturile publice totale, circa 73,5 la sută în 2008, o dețin veniturile bugetului de stat și bugetelor UAT. Cu toate acestea cele mai rapide creșteri pe termen mediu vor înregistra veniturile fondurilor de asigurare obligatorie de asistență

medicală, care către anul 2011 se vor majora față de 2008 cu circa 75 la sută. Veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat vor crește în această perioadă cu circa 52 la sută. Veniturile bugetelor UAT și ale bugetului de stat vor crește mai lent, în mediu cu circa 41 la sută. Evoluția veniturilor bugetului public național pe componentele acestuia se prezintă în graficul 3.3

4. Cadrul de cheltuieli publice

4.1 Politica în domeniul cheltuielilor publice

Obiective generale

43. Politica în domeniul cheltuielilor publice pe anii 2009-2011 rezultă din prevederile programului de activitate a Guvernului și Strategiei Naționale de Dezvoltare pe anii 2008-2011. Obiectivele generale ale politicii cheltuielilor pe anii 2009-2011 sînt:

à *Sporirea utilizării eficiente și efective a resurselor publice.* Acesta este obiectivul primordial în condițiile în care volumul total al cheltuielilor publice, exprimat atît ca pondere în PIB, a atins cote majore.

à *Fortificarea capacităților de planificare a cheltuielilor publice.* Acesta presupune în special dezvoltarea capacităților și responsabilității autorităților publice în domeniul planificării politicilor sectoriale în conformitate cu cadrul disponibil de resurse. Mesajul de bază în acest sens este, că autoritățile publice, ca beneficiari de fonduri publice, trebuie să se axeze pe utilizarea rațională a resurselor disponibile, versus solicitărilor de resurse suplimentare.

à *Optimizarea costurilor de personal.* Procesul de analiză și optimizare a costurilor de personal urmează să reflecte obiectivele Concepției optimizării numărului angajaților din sectorul bugetar în anii 2008-2010. Acestui obiectiv i se va acorda o atenție sporită dat fiind cota înaltă a cheltuielilor de personal în totalul cheltuielilor publice (circa ¼).

à *Distribuirea resurselor publice pe sectoare (domenii), programe și alte activități în conformitate cu prioritățile stabilite.* La etapa inițială de elaborare a actualului CCTM, Guvernul a aprobat pentru prima dată un document care definește prioritățile pentru alocarea resurselor pe termen mediu. Acest document a determinat consistența și caracterul strategic al procesului de planificare a cheltuielilor publice pe anii 2009-2011.

Prioritățile cheltuielilor publice

44. Procesul de alocare a resurselor suplimentare în fond a fost bazat pe priorități de politici specifice sectoarelor. De rînd cu aceasta, partea majoră a alocărilor de resurse suplimentare (peste 80 la sută) a fost direcționată pentru asigurarea corespunzătoare a programelor de cheltuieli existente. Această a scos în evidență posibilitățile limitate de includere a priorităților noi de politici.

45. O parte a alocărilor de resurse a fost realmente ghidată de priorități cu caracter intersectorial. Acestea sînt în conformitate cu Conceptul cu privire la prioritățile de politici

și reflectă obiectivele generale ale politicii în domeniul cheltuielilor. Implicite, următoarele domenii au constituit prioritățile majore, către care s-au canalizat principalele alocări de fonduri suplimentare:

- à **Reforma salarială**, ca factor determinant în sporirea calității serviciilor publice;
- à **Investițiile capitale**, care constituie o prioritate de bază. Volumul acestora va fi condiționat de îmbunătățirea portofoliului conform priorităților de dezvoltare, consolidarea capacităților și responsabilității autorităților publice pentru planificarea și realizarea investițiilor capitale;
- à **Implementarea acțiunilor care rezultă din Programul de acțiuni pentru susținerea tineretului**. Acestea se vor realiza prin programe de incluziune socială: acces la studii, asigurarea cu locuințe, pachete sociale și economice, facilitarea afacerilor etc.;
- à **Domeniul justiției** a obținut suplimentări pentru realizarea integrală a acțiunilor prevăzute în SND. Resursele alocate domeniului dat vor susține măsurile de politici destinate fortificării autonomiei și calității justiției;
- à **Domeniul științei și inovării** a obținut cele mai semnificative majorări de resurse, în conformitate cu prevederile Codului cu privire la știință și inovare – până la 1% din PIB în anul 2011;
- à **La capitolele susținerii sectorului real și infrastructurii economiei**, principalele alocări de resurse suplimentare s-au direcționat către programele de susținere a producătorilor agricoli, extinderii suprafețelor înființării de plantații viticole și pentru programul lucrărilor de întreținere și reparații a infrastructurii drumurilor publice;
- à Cadrul de cheltuieli pe anii 2009-2011 prevede resurse destinate **acțiunilor centralizate de reintegrare teritorială a țării**.

4.2 Evoluția cheltuielilor publice: tendințe recente și prognoze

46. **În perioada anilor 2005-2008 volumul total al cheltuielilor publice a înregistrat o evoluție ascendentă.** Creșterea cheltuielilor publice în perioada anilor 2005-2008, exprimată atât în termeni nominali, cât și ca pondere în PIB, în esență, este funcție a creșterii veniturilor publice. Astfel, în anul 2005, volumul total al cheltuielilor publice a constituit circa 13,9 mlrd. lei, iar în anul 2008 au fost aprobate cheltuieli în sumă de 23,8 mlrd. lei. Sporul mediu anual al cheltuielilor publice în această perioadă constituie circa de 23,7 la sută. Ca pondere în PIB evoluția cheltuielilor publice în anii 2005-2008 a exprimat o creștere de la 37% în 2005 până la 41,4% în 2008 (aprobat).

47. Analiza evoluției cheltuielilor publice pe tipuri de bugete reflectă o creștere relativ uniformă, cu excepția cheltuielilor fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală, care au crescut din 2005 pînă în 2008 în mediu cu 46,7%, sau dublu față de creșterea medie a cheltuielilor publice (23,7%).

48. În temeiul cadrului de resurse estimat pe anii 2009-2011, volumul total al cheltuielilor publice ca pondere în PIB vor constitui respectiv, 41,0, 41,5 și 41,7 la sută.

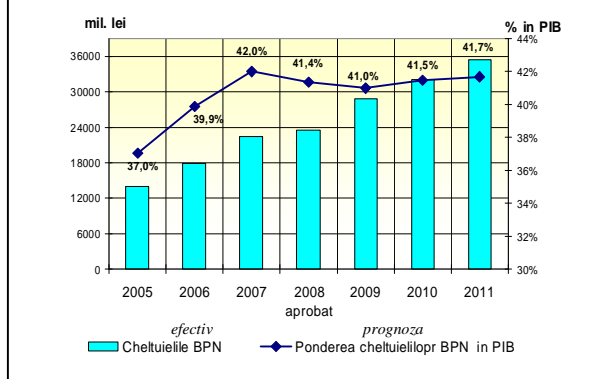
Aceasta reprezintă o diminuare în 2009 față de 2008 cu 0,9 p.p. iar pentru următorii ani o creștere cu 0,5 și 0,2 p.p., respectiv. Evoluțiile respective reflectă nivelul major al cadrului de resurse în raport cu PIB, atins pe parcursul ultimilor ani.

49. Deși ca pondere în PIB cheltuielile publice vor marca o diminuare lentă, în termeni nominali acestea vor crește în mediu anual cu circa 13,5 la sută, atingînd în anul 2011 volumul de 35,7 mlrd. lei.

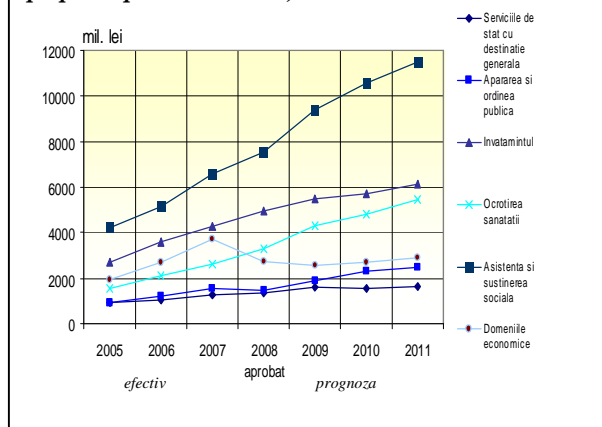
50. Evoluția cheltuielilor publice pe anii 2005-2008, și prognoza acestora pînă în 2011 în termeni nominali și ca pondere în PIB, este ilustrată în graficul 4.1.

51. În plan sectorial, cadrul de politici în domeniul cheltuielilor a avut o influență decisivă asupra repartizării resurselor pe sectoare. Volumul preponderent al resurselor publice va continua să fie direcționat către **domeniul social** – circa 2/3, cu o diminuare lentă de circa 2 p.p. în totalul cheltuielilor publice către anul 2011, urmate de cheltuielile **domeniului economic** – cu circa 9 la sută. Aceste tendințe rezultă din obiectivele Guvernului de creștere a eficacității cheltuielilor publice precum și de dezvoltare a infrastructurii economice. De menționat că estimarea plafoanelor de resurse pe sectoare s-a

Graficul 4.1 Evoluția cheltuielilor bugetului public național, 2005-2011

Graficul 4.2. Cheltuielile bugetului public național pe principalele sectoare, 2005-2011

efectuat fără a lua în considerare resursele pentru majorarea salariilor pe anii 2009-2011, acestea la moment fiind rezervate într-o poziție aparte în bugetul de stat pînă la repartizarea lor conform estimărilor, care urmează să fie prezentate de către autoritățile administrației publice. Prognoza cheltuielilor publice pe principalele sectoare pe anii 2009-2011 (fără majorarea salariilor) se prezintă în graficul 4.2.

52. Distribuirea resurselor s-a efectuat în

baza analizei cheltuielilor în contextul planificării strategice pe sectoare. Pentru anii 2009-2011 au fost elaborate planuri strategice pentru 12 sectoare, dublându-se față de CCTM 2008-2010. Aceste planuri strategice în anul 2011 vor acoperi 82 la sută din cheltuielile publice, față de 72 la sută în anul 2008. Planurile strategice pe sectoare se prezintă în anexele nr. 7-18 la prezentul document.

53. Planurile strategice de cheltuieli pe sectoare vor rămâne în continuare documentul de bază pentru asigurarea consistenței între cadrul de politici și cadrul de resurse și vor asigura legătura cu documentele strategice naționale.

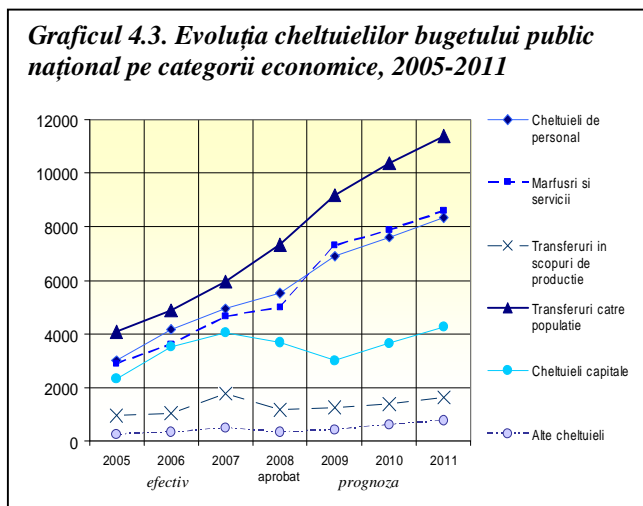
54. În baza planurilor strategice sectoriale au fost estimate limitele de cheltuieli pe ramuri și autorități publice centrale, care se prezintă în anexele 19.1-19.3 la prezentul document.

Cheltuielile pe categorii economice

55. *Tendențele recente în structura economică a cheltuielilor publice în ultimii ani reflectă rezultatele realizării obiectivelor politicii în domeniul cheltuielilor.* Cheltuielile pentru dobânzi, menținându-se la același nivel de 1,2% în PIB, au oferit creștere cheltuielilor discreționare, care s-au majorat de la 35,9% în PIB în 2005 la 40,6% în 2008. Pe termen mediu, funcție atât a politicii în domeniul datoriei publice administrate de Guvern, cât

și a evoluției cursului de schimb, cheltuielile pentru dobânzi se vor reduce în 2011 cu 0,5% față de 2008, oferind spațiu fiscal mai mare celor discreționare, care se vor majora în perioada dată cu 5,1% și vor însuma 41% în PIB. Evoluția cheltuielilor pe categorii economice în 2005-2008 și prognoza acestora pe termen mediu este ilustrată în graficul 4.3.

56. *Un impact decisiv asupra alocării resurselor îl au angajamentele de cheltuieli asumate în anii precedenți.* Pe parcursul anilor 2005-2008 s-a creat o tendință stabilă de creștere a cheltuielilor curente ca pondere în PIB. În anul 2008 cheltuielile curente raportate în PIB dețin 34,3 % comparativ cu 29,7% în anul 2005, în mediu cu 1,1 puncte anual. Cheltuielile capitale în această perioadă au evoluat neuniform, înregistrând creștere bruscă în anii 2006 și 2007 – pînă la 7,6-7,9% în PIB cu diminuare pînă la 6,5% în anul 2008. Cheltuielile capitale s-au dovedit a fi dependente de veniturile suplimentare acumulate pe parcursul exercițiului bugetar.

57. Cheltuielile de personal, deja au atins un nivel relativ înalt comparativ cu alte țări. Obiectivul pe termen mediu este de a menține cheltuielile de personal sub nivelul de 10 la sută în PIB. În scopul asigurării realizării acestui obiectiv și evitării distorsiunii structurii cheltuielilor, implementarea în continuare a Legii nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la salarizare în sectorul bugetar, se va realiza prin combinarea măsurilor de majorare a salariilor cu aplicarea măsurilor de optimizare a angajărilor în sectorul bugetar, în conformitate cu Concepția optimizării numărului angajaților din sectorul bugetar în anii 2008-2010. Descrierea cheltuielilor de personal în sectorul bugetar se prezintă în punctele 61-65.

58. Unul din obiectivele politicii cheltuielilor pe termen mediu este optimizarea structurii economice a cheltuielilor și atingerea prin aceasta a unei eficiențe sporite în prestarea serviciilor publice. Se preconizează că cheltuielile capitale ca pondere în PIB să fie menținute la un nivel optim de până la 5% în PIB în anul 2011. Descrierea cheltuielilor pentru investiții capitale din contul bugetului se prezintă în punctele 66-72.

59. Cheltuielile pentru mărfuri și servicii au avut tendință de creștere continuă ca rezultat al majorării prețurilor, precum și a volumului de servicii. În perioada 2005 - 2008 cheltuielile date au ajuns la nivelul de 22,3% în totalul cheltuielilor publice și 9,1% în PIB. În următorii trei ani aceste cheltuieli vor continua să crească, în temei din contul creșterii ascendente a fondurilor de asigurare obligatorie de asistență medicală, și vor atinge în anul 2011 circa ¼ din cheltuielile discreționare și nivelul de 10% în PIB.

60. Obiectivul asigurării protecției persoanelor cu venituri mici și celor din categoriile de risc este un factor determinant pentru majorarea cotei transferurilor către populație. Cheltuielile bugetare în acest scop în anii 2005-2008 au avut o tendință stabilă de creștere și au atins cota majoră de 31,8% în cheltuielile discreționare și circa 13% în PIB. Pe termen mediu transferurile către populație vor continua să crească datorită programelor de protecție socială menite să susțină persoanele cu venituri mici. Printre principalele programe de protecție socială pot fi numite indemnizațiile familiilor tinere și tinerilor specialiști încadrați în câmpul muncii în spațiul rural, implementarea sistemului de ajutor social, indexarea prestațiilor sociale (pensiilor, compensațiilor, indemnizațiilor, ajutoarelor), majorarea burselor și alte programe. Către anul 2011 aceste cheltuieli vor constitui 32,6% în totalul cheltuielilor discreționare și 13,4% în PIB. Creșterea majoră a cheltuielilor menționate vor constitui prestațiile sociale realizate prin intermediul bugetului asigurărilor sociale de stat. Evoluția cheltuielilor publice în sume nominale, ca pondere în totalul cheltuielilor publice discreționare și în PIB se prezintă în tabelul 4.1.

Tabelul. 4.1. Cheltuielile publice pe categorii economice in anii 2005-2011

	executat									proгноza pe termen mediu											
	2005			2006			2007			2008 aprobat			2009			2010			2011		
	mil. lei	% in total	% in PIB	mil. lei	% in total	% in PIB	mil. lei	% in total	% in PIB	mil. lei	% in total	% in PIB	mil. lei	% in total	% in PIB	mil. lei	% in total	% in PIB	mil. lei	% in total	% in PIB
Cheltuieli, total	13.949,1		37,0	17.972,8		40,2	22.415,6		42,0	23.792,6		41,9	28.897,4	100,0	41,0	32.172,6	100,0	41,5	35.485,9	100,0	41,7
Serviciul datoriei de stat	470,5		1,2	428,6		1,0	634,6		1,2	663,1		1,2	887,3	3,1	1,3	741,0	3,1	1,0	586,4	3,1	0,7
Creditarea neta	-45,2		-0,1	-61,1		-0,1	-100,6		-0,2	65,9		0,1	-63,1	-0,2	-0,1	-87,4	-0,2	-0,1	-82,3	-0,2	-0,1
Cheltuieli discreționare, total	13.523,8	100,0	35,9	17.605,3	100,0	39,3	21.881,6	100,0	41,0	23.063,6	100,0	40,6	28.073,2	100,0	39,8	31.519,0	100,0	40,7	34.899,5	100,0	41,0
Cheltuieli curente	11.189,2	82,7	29,7	14.087,7	80,0	31,5	17.826,0	81,5	33,4	19.502,5	84,6	34,3	25.050,5	89,2	35,5	27.876,5	88,4	36,0	30.726,8	88,0	36,1
din care :																					
Cheltuieli de personal	3.000,5	22,2	8,0	4.182,5	23,8	9,3	4.937,3	22,6	9,3	5.517,3	23,9	9,7	6.900,0	24,6	9,8	7.600,0	24,1	9,8	8.340,0	23,9	9,8
Mărfuri și servicii	2.898,9	21,4	7,7	3.634,5	20,6	8,1	4.657,8	21,3	8,7	5.147,6	22,3	9,1	7.313,4	26,1	10,4	7.882,5	25,0	10,2	8.595,0	24,6	10,1
Transferuri in scopuri de productie	962,4	7,1	2,6	1.042,9	5,9	2,3	1.768,5	8,1	3,3	1.160,1	5,0	2,0	1.243,5	4,4	1,8	1.390,0	4,4	1,8	1.632,0	4,7	1,9
Transferuri catre populatie	4.093,0	30,3	10,9	4.892,3	27,8	10,9	5.969,1	27,3	11,2	7.328,6	31,8	12,9	9.175,7	32,7	13,0	10.375,0	32,9	13,4	11.391,8	32,6	13,4
Alte cheltuieli	234,4	1,7	0,6	335,5	1,9	0,7	493,3	2,3	0,9	348,9	1,5	0,6	417,9	1,5	0,6	629,0	2,0	0,8	768,0	2,2	0,9
Cheltuieli capitale	2.334,6	17,3	6,2	3.517,6	20,0	7,9	4.055,6	18,5	7,6	3.561,1	15,4	6,3	3.022,7	10,8	4,3	3.642,5	11,6	4,7	4.255,0	12,2	5,0
din care investitii capitale	910,4	6,7	2,4	1.312,9	7,5	2,9	1.449,7	6,6	2,7	1.261,8	5,5	2,2	1.018,0	3,6	1,4	1.064,0	3,4	1,4	1.150,0	3,3	1,4
<i>informativ</i>																					
Procurarea pachetelor de actiuni si alte forme de participare in capitalul public													290,4	1,0	0,4	335,7	1,1	0,4	425,6	1,2	0,5
PIB	37.651,9			44.754,4			53.353,7			56.800,0			70.500,0			77.500,0			85.100,0		

Cheltuieli de personal

61. Reforma sectorului public va rămâne în agenda reformelor pe termen mediu. În cadrul reformelor demarate în sectorul public au fost deja realizate unele măsuri în vederea optimizării instituționale și funcționale a administrației publice centrale. Cu toate acestea, activitățile din cadrul reformei administrației publice nu au cuprins instituțiile publice, cărora le revine cota preponderentă a angajărilor în sectorul bugetar, în special cele din sfera socială, și anume sectorul educațional, căruia îi revine 70 la sută din numărul angajaților sectorului bugetar.

62. Situația în domeniul angajărilor în sectorul bugetar rămâne una importantă. Din aceste considerente necesitatea reformării întregului sector public persistă și rămâne actuală în agenda reformelor pe termen mediu. Guvernul va continua realizarea Concepției optimizării numărului angajaților din sectorul bugetar în anii 2008-2010 și a planului de acțiuni privind implementarea concepției menționate, aprobat prin hotărârea nr. 239 din 29 februarie 2008.

63. Cheltuielile de personal în anii 2005-2008 denotă o creștere continuă. În anul 2008 acestea, practic, s-au majorat față de anul 2005 de 1,8 ori, iar în anul 2009 se preconizează o creștere dublă față de anul 2005. Această tendință relevă importanța acordată problemei de majorare a salariilor angajaților din sfera bugetară nu doar pentru a atrage cadre calificate, dar și a evita exodul de carde din sistemul de servicii publice. Ca pondere în PIB acestea, comparativ cu anul 2008 au înregistrat o creștere de la 9,3 la sută în 2007 la 9,7 la sută în 2008. Ponderea cheltuielilor de personal în volumul total al cheltuielilor publice s-

a majorat de la 22,6 la sută în 2007 la 23,9 la sută în anul 2008, pentru anul 2009 aceasta va constitui 24,6 la sută.

64. Evoluția cheltuielilor de personal, în temei, este rezultatul implementării prevederilor Legii nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar. Deși fondul salarial al sectorului public ca pondere în PIB este relativ înalt, mărimea salariilor în serviciul public rămâne a fi una din problemele stringente. În I semestru a anului 2008 comparativ cu aceeași perioadă a anului 2007, salariul mediu din sfera bugetară a crescut în mediu cu 23,2 la sută și a atins nivelul de 81,44 la sută din salariul nominal mediu lunar pe economia națională.

65. În anii 2009–2011 politica salarială se va axa pe realizarea prevederilor Programului de activitate a Guvernului în vederea majorării treptate a salariilor angajaților. Potrivit prognozei macroeconomice în perioada anilor 2009-2011 salariul mediu nominal, în ansamblu pe economie, se va majora de circa 2 ori față de anul 2007 și va însuma 4100 lei în anul 2011, iar fondul de remunerare a muncii se va majora de 1,8 ori, atingând suma de 29,6 mlrd. lei. Obiectivul primordial în domeniul salarizării în sectorul bugetar în perioada 2009–2011 îl constituie: (i) finalizarea implementării sistemului de salarizare a angajaților din sectorul bugetar reglementat prin Legea nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu majorarea concomitentă a salariului tarifar pentru categoria I de salarizare și recalcularea grilelor de salarizare pe categoriile Rețelei tarifare unice; (ii) elaborarea și implementarea unui nou sistem de salarizare a funcționarilor publici, conform prevederilor Strategiei de reformă a administrației publice centrale; (iii) perfecționarea sistemului de salarizare a militarilor, efectivului de trupă și corpului de comandă angajați în serviciul organelor apărării naționale, securității statului și ordinii publice.

Investițiile capitale

66. Tendințele recente reflectă o creștere continuă a cheltuielilor pentru investiții capitale², ceea ce denota prioritatea sporită acordată de stat scopurilor investiționale. În anul 2007 investițiile capitale atât din surse interne, cât și externe au constituit circa 1,4 miliarde lei sau 2,6 la sută din PIB. Acest nivel, însă, este relativ mic în comparație cu alte țări, în care nivelul investițiilor variază de la 2 la 6 la sută din PIB.

67. În anii următori investițiile capitale vor continua să prezinte o prioritate. Luând în considerare importanța investițiilor pentru dezvoltarea economică dintr-o parte și constrângerile cadrului de resurse din altă parte, în CCTM pe anii 2009-2011 s-a urmărit obiectivul de a nu admite diminuarea nivelului existent al investițiilor din sursele interne ca

---

² Se referă la investițiile capitale în construcții.

pondere în PIB, adică menținerea acestora în parametri reali. Tendințele recente și prognoza investițiilor capitale se prezintă în tabelul 4.2.

Tabelul 4.2. Prognoza investițiilor capitale publice în anii 2005-2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	Executat			Prevăzut	Prognoza pe termen mediu		
Investiții capitale, total	749	952	1372	1262	1308	1400	1576
<i>Ponderea în PIB, %</i>	2	2,1	2,6	2,2	1,9	1,8	1,9
<i>Ponderea în cheluielile BPN, %</i>	5,4	5,3	6,1	5,3	4,5	4,4	4,4
Finanțat din:							
surse interne	617	767	1281	809	899	1078	1296
dintre care:							
<i>Procurarea pachetelor de acțiuni (cotelor sociale) și alte forme de participare în capitalul public</i>					290	335	425
surse externe	132	185	91	453	409	322	280

68. În perioada de referință, *statul va investi în infrastructură, atât prin finanțarea directă a proiectelor de investiții, cât și prin participare în capitalul public al întreprinderilor de stat, ca acestea din urmă să investească mijloacele date în realizarea proiectelor de anvergură (construcția și reabilitarea drumurilor etc).* În aceste scopuri se vor îndrepta mijloacele provenite de la vânzarea și privatizarea activelor statului. În anul 2009 în scopul menționat se vor investi 290 mil lei, lei în anul 2010 - 335 mil și în anul 2011- 425 mii lei.

69. *În anii următori va fi acordată o prioritate sporită investițiilor în sectoarele din infrastructura economică³, care vor continua să dețină în structura sectorială a investițiilor ponderea majoră de circa 70 la sută. În acest context, în perioada 2009-2011 se preconizează creșterea prioritară a investițiilor capitale pentru gospodăria drumurilor și pentru aprovizionarea cu apă și canalizare, ceea ce denotă datele din tabel 4.3.*

Tabelul 4.3. Investiții capitale în infrastructură în anii 2009-2011

	2009			2010			2011		
	Total	Surse interne	Surse externe	Total	Surse interne	Surse externe	Total	Surse interne	Surse externe
Agricultura, gospodăria silvică, gospodăria piscicolă și gospodăria apelor	3,2	3,2		4,5	4,5		6,3	6,3	
Transporturi, gospodăria drumurilor, comunicații și informatică	567.1	283.9	283.2	609.2	338.3	270.9	672.8	429.1	243.8
Gospodăria comunală și gospodăria de exploatare a fondului de locuințe	254.7	231.9	22,8	262.2	236.6	25,6	302.7	286.4	16,4
Complexul pentru combustibil și energie	119.0	119.0		65.9	65.9		81.1	81.1	
Total infrastructură	944.0	638.0	306.0	941.8	645.3	296.5	1063.0	802.9	260.1

³ În componența infrastructurii sunt incluse agricultura, gospodăria silvică și piscicolă, gospodăria apelor, protecția mediului înconjurător și hidrometeorologia; gospodăria drumurilor, comunicațiile și informatica; gospodăria comunală și exploatarea fondului de locuințe și complexul pentru combustibil și energie.

70. În perioada 2009-2011 vor spori investițiile capitale în domeniile învățământului, culturii și științei de la 194 mil. lei în anul 2009 până la 268 mil lei în anul 2011, în domeniul ocrotirii sănătății de la 49 mil lei în anul 2009 până la 72 mil lei în anul 2011 și alte domenii. Prognoza investițiilor capitale pe principalele sectoare se prezintă în tabelul 4.4.

Tabelul 4.4 Prognoza investițiilor capitale pe sectoare, 2009-2011

	mil. Lei								
	2009			2010			2011		
	Total	Surse interne	Surse externe	Total	Surse interne	Surse externe	Total	Surse interne	Surse externe
Infrastructura, total	944.0	542.9	401.1	941.8	641.2	300.7	1063.0	802.9	260.1
Învățământ, cultură și știință	194.4	194.4		264.3	264.3		268	268.0	
Ocrotirea sănătății și asistență socială	49.0	40.4	8,6	63.3	42.0	20,3	72.6	52.1	20,5
Servicii de stat și activitatea externă	89.9	89.9		95.8	95.8		70.9	70.9	
Apărarea națională și organele de drept	31,1	31,1		34.8	34.8		46.5	46.5	
Total	1308.4	898.7	409.7	1400.0	1078.0	322.0	1521.0	1240.4	280.6

71. *Dezvoltarea regională rămîne un domeniu important în agenda reformelor.* În scopul realizării proiectelor investiționale de importanță regională din veniturile bugetului de stat la Fondul de dezvoltare regională se vor defalca în anul 2009 156 mil.lel, în anul 2010 - 181 mil.lel și în anul 2011 - 211 mil.lel.

72. *Creșterea nivelului de investiții în Moldova va fi însoțită de îmbunătățirea procesului de management al acestora.* Aceasta implică revizuirea procedurilor existente și stabilirea unor reguli sau criterii stricte și transparente de identificare, selectare, planificare și aprobare spre finanțare a proiectelor de investiții, precum și implementarea unor reforme în cadrul juridic și instituțional, care reglementează investițiile, pentru a unifica sistemul existent fragmentat de management al investițiilor publice - din surse interne și externe. Un prim pas în această direcție se propune perfecționarea mecanismului de luare a deciziilor cu privire la proiectele de investiții, acest proces fiind divizat în două etape: (i) scanarea prealabilă sau identificarea proiectului și (ii) selectarea proiectului.

5. Managementul datoriei de stat și balanța bugetară

5.1 Politica în domeniul datoriei de stat pe anii 2009-2011

73. Politica în domeniul datoriei de stat externe, administrată de Guvern, pe termen mediu va fi orientată spre atragerea împrumuturilor noi la condiții cât mai favorabile în scopuri investiționale și suport bugetar, **menținând nivelul acestei datoriei ca pondere în PIB sub 30 la sută**. Concomitent se va urmări scopul de diminuare a poverii deservirii datoriei de stat.

74. Acțiunile ce vor fi îndreptate pentru atingerea acestor obiective vor fi axate pe:

- Atragerea împrumuturilor externe noi pentru proiecte investiționale direcționate către implementarea programelor Guvernului cu ratele dobânzii la termeni concesionali. Totodată, se urmărește scopul ca partea granturilor în proiectele finanțate din surse externe, în toate cazurile, să nu fie mai mic de 35%;
- Continuarea colaborării cu instituțiile financiare internaționale și alți creditori externi întru contractarea creditelor la condiții IDA. Împrumuturile pe piețele externe de capital nu vor constitui prioritate în această perioadă;
- Continuarea negocierilor cu Banca Mondială în scopul refinanțării împrumuturilor obținute de la Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) la condițiile Asociației de Dezvoltare Internațională (IDA);
- Colaborarea cu creditorii bilaterali în scopul efectuării tranzacțiilor de răscumpărare (bay-back) a datoriilor contractate anterior;
- Acordarea garanțiilor de stat numai în cazuri excepționale, prevăzute de legislația în vigoare.

75. Politica în domeniul datoriei de stat interne în anii 2008-2011 se va axa pe comercializarea bonurilor de trezorerie cu termen mai lung de circulație și continuarea practicii de emisiune lunară a Obligațiunilor de stat cu termen mediu de circulație. În perioada 2009-2011, mijloacele din vânzarea valorilor mobiliare de stat (în continuare VMS) vor fi utilizate numai pentru răscumpărarea VMS anterior emise. Nu se prevede obținerea veniturilor din vânzarea VMS pentru finanțarea deficitului bugetului de stat. Totodată va continua reducerea treptată a datoriei față de Banca Națională a Moldovei, la împrumuturile contractate anterior.

5.2 Datoria de stat: tendințe recente și prognoze

Datoria de stat externă

76. Deși datoria de stat externă administrată de Guvern pe parcursul perioadei anilor 2005-2007 în valori nominale a crescut, totodată ca pondere în PIB acesta a avut o evoluție descrescătoare. Astfel, *soldului datoriei de stat externe ca pondere în PIB s-a redus de la circa 22,4 la sută la sfârșitul anului 2005 pînă la circa 16,2 la sută la finele anului 2007.*

77. În perioada analizată, Guvernul a beneficiat de granturi și credite din exterior în sumă totală de circa 240,8 mil. dolari SUA, dintre care pentru finanțarea deficitului bugetar au fost obținute 83,6 mil. dolari SUA (34,7%), restul – 157,2 mil. dolari SUA (65,3%) fiind atrase pentru finanțarea proiectelor finanțate din surse externe în domeniile agriculturii, educației și învățămînt, administrației publice, justiției, sănătății, protecției sociale, energeticii și ecologiei.

78. *Pe parcursul anilor 2005 – 2007, Guvernul Republicii Moldova a achitat în contul creditorilor săi externi 2,2 mlrd. lei (171,5 mil. dolari SUA).* Plățile esențiale au fost efectuate în 2006, când au fost efectuată restructurarea datoriei externe față de membrii Clubului creditorilor bilaterali de la Paris.

79. *Pentru anii 2008-2011 se estimează, că Guvernul va beneficia de granturi și credite din exterior în sumă totală de 617,1 mil. dolari SUA.* Pentru finanțarea deficitului bugetar vor fi atrase 284,6 mil. dolari SUA (46%), restul – 332,5 mil. dolari SUA (54%) fiind obținute pentru finanțarea proiectelor în domeniile prioritare ale statului. (tabelul 5.1)

Tabelul 5.1 Întrări de granturi și credite, 2005-2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	executat			estimat	prognoza pe termen mediu		
Total	62,3	55,3	123,2	186,6	178,0	134,4	118,1
Granturi	36	24	75,9	108,1	89,7	74,2	65,9
Credite	26	31	47,3	78,5	88,3	60,2	52,2
Susținerea bugetului	22,4	4,8	56,4	73,4	71,2	70,0	70,0
Granturi	22,4	4,8	46,1	63,4	61,2	60,0	60,00
Credite	0,0	0,0	10,3	10,0	10	10	10,0
Realizarea proiectelor	39,9	51	66,8	113,2	106,8	64,4	48,1
Granturi	14,0	19,2	29,8	44,7	28,5	14,2	5,9
Credite	25,9	31,3	37,0	68,5	78,3	50,2	42,2

80. *Pentru deservirea datoriei de stat externe în perioada 2008-2011 se presupune de a utiliza circa 277,1 mil. dolari SUA (2,5 mlrd. lei), din care pentru rambursarea sumei de bază – 189,8 mil. dolari SUA (1,7 mlrd. lei) și plata dobânzii - 87,3 mil. dolari SUA (0,8 mlrd. lei).* Evoluția cheltuielilor pentru deservirea datoriei externe de stat se prezintă în tabelul 5.2 Cheltuielile destinate deservirii datoriei de stat externe se vor majora considerabil în 2009 în comparație cu anul 2008, deoarece începînd cu anul 2009 vor fi achitate sumele pe creditele bilaterale care n-au intrat în proces de reeșalonare a datoriei prin intermediul

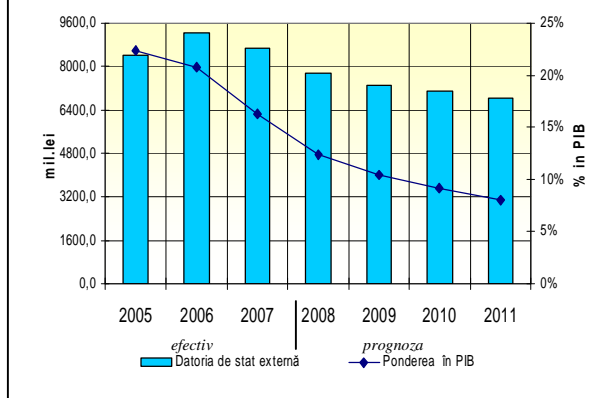
Clubului creditorilor bilaterali de la Paris. Achitățile pe sumele reeșalonate urmează a fi efectuate începând cu anul 2012.

Tabelul 5.2 Deservirea datoriei de stat externe, 2005-2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	executat			estimat	proгноza pe termen mediu		
Deservirea datoriei de stat externe	657,7	871,6	615,3	596,8	684,4	639,8	582,4
Principal	380,4	640,5	415,7	422,0	482,8	416,6	395,9
Dobîndă	277,3	231,1	199,6	174,8	201,6	223,2	186,5

81. În baza prognozei fluxurilor de intrare din surse externe precum și a fluctuației cursului valutar, se prognozează că datoria de stat externă va înregistra o creștere de la 814,8 mil. dolari SUA la sfârșitul anului 2008 (7740,6 mil. lei) până la 848,6 mil. dolari SUA (6831,2 mil. lei) la sfârșitul anului 2011. **Ponderea datoriei de stat externe în PIB va continua să se diminueze de la 12,3% la sfârșitul anului 2008 până la 8% la sfârșitul anului 2011.** Evoluția datoriei de stat externe se prezintă în graficul 5.1.

Graficul 5.1 Evoluția datoriei de stat externe, 2005-2011

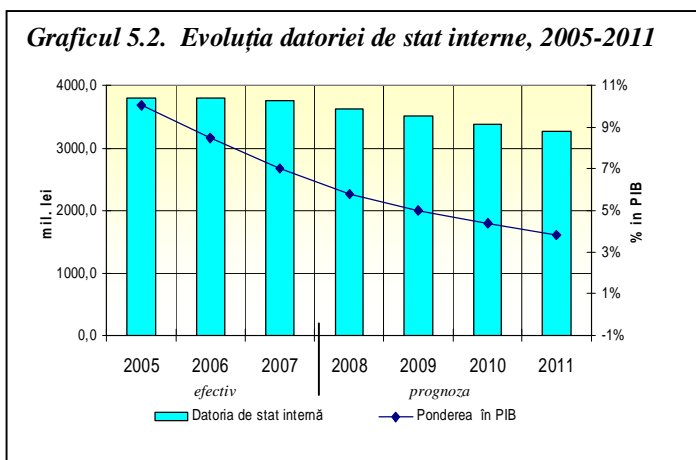

Datoria de stat internă

82. Soldul datoriei de stat interne a cunoscut o evoluție descendentă, înregistrând la finele anului 2007 circa 3748,7 mil. lei, reducându-se cu 38,4 mil. lei față de sfârșitul anului 2005. Ca pondere în PIB aceasta s-a redus în această perioadă de la 10 până la 7 la sută.

83. În anii 2005-2007, datoria Guvernului față de BNM pe împrumuturi s-a micșorat cu 405,8 mil. lei. În perioada ianuarie-martie 2008 a fost efectuată convertirea împrumuturilor de stat contractate anterior de la Banca Națională a Moldovei în valori mobiliare de stat. Astfel, **datoria de stat internă este formată complet din valori mobiliare de stat și la finele anului 2008 va constitui 3629,9 mil. lei**, dintre care valori mobiliare de stat emise prin licitații (39%) și valori mobiliare de stat convertite aflate în portofoliul Băncii Naționale a Moldovei (61%).

84. **Pe termen mediu datoria de stat internă va diminua de la 3748,7 mil. lei la finele anului 2007 până la 3272,3 mil. lei la finele anului 2011.** Reducerea datoriei de stat interne cu circa 14 la sută se explică prin rambursarea în anii 2008-2011a datoriei Guvernului față de BNM în sumă de 476,4 mil. lei. **Totodată, ca pondere în PIB aceasta va descrește de la**

Graficul 5.2. Evoluția datoriei de stat interne, 2005-2011

7,0% la finele anului 2007 până la 3,8% la finele anului 2011. Evoluția datoriei de stat interne se prezintă în graficul 5.2.

85. Creșterea considerabilă a ratelor dobânzilor la valorile mobiliare de stat în anii 2007-2008 va duce la majorarea cheltuielilor pentru deservirea datoriei de stat interne în următorii ani. În total, în perioada anilor 2009-

2011 cheltuielile pentru deservirea datoriei de stat interne vor însuma 1950,3 mil. lei, dintre care 357,6 mil. lei vor fi îndreptate pentru răscumpărarea valorilor mobiliare de stat convertite aflate în portofoliul Băncii Naționale și 1592,7 mil. lei pentru plata dobânzilor (cupoanelor) pe VMS aflate în circulație și în portofoliu BNM. Evoluția cheltuielilor pentru deservirea datoriei externe de stat se prezintă în tabelul 5.3.

Tabela 5.3 Deservirea datoriei de stat interne, 2005-2011, mil. lei

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	executat			estimată	prognoza pe termen mediu		
Deservirea datoriei de stat interne	320,2	316,3	570,2	677,4	793,8	636,6	519,9
Principal	127,0	118,8	160,0	118,8	118,8	118,8	120,0
Dobândă	193,2	197,5	410,2	558,6	675,0	517,8	399,9

5.3 Deficitul bugetar și sursele de finanțare

86. *Bugetul public național s-a soldat în ultimii doi ani cu un deficit de circa 0,2-0,3 la sută din PIB și se preconizează a fi balanțat în anul 2008.* Astfel de situație se datorează angajamentului Guvernului de a promova o politică fiscală prudentă, pe de o parte, și rambursării datoriilor interne și externe a Guvernului. Principala sursă de finanțare a deficitului în acești ani au servit mijloacele din vânzarea și privatizarea patrimoniului public. Totodată tot mai semnificativă devine și finanțarea externă netă a bugetului.

87. *Prognoza surselor de finanțare pe anii 2008-2011 se bazează pe următoarele asumări:*

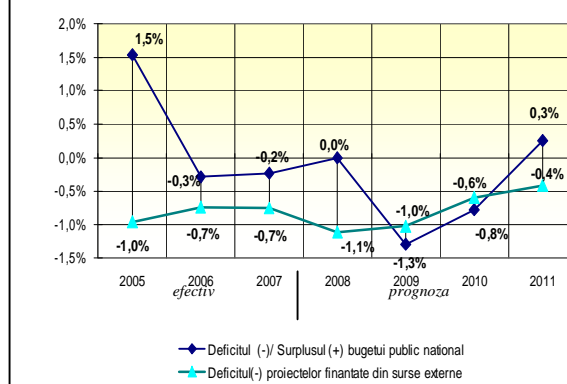
- obținerea *mijloacelor din vânzarea și privatizarea patrimoniului public;*
- acoperirea preponderent din contul mijloacelor din vânzarea și privatizarea patrimoniului public a cheltuielilor destinate participării statului în capitalul social al întreprinderilor și societăților comerciale cu capital majoritar de stat, care începând cu anul 2009 vor fi reflectate la diminuarea surselor de finanțare a deficitului la capitolul *„Procurarea pachetelor de acțiuni (cotelor sociale) și alte forme de participare în*

capitalul public”. Aceste cheltuieli vor fi destinate investirii în obiective de importanță majoră pentru stat.

- *finanțarea externă netă va fi pozitivă*, datorită atragerii împrumuturilor noi la condiții cât mai favorabile în scopuri investiționale și suport bugetar;
- *utilizarea resurselor financiare acumulate pe conturile bugetului* public național în perioadele precedente pentru finanțarea cheltuielilor bugetelor respective;
- *finanțarea internă netă începând cu anul 2008 va deveni negativă* din contul continuării rambursării datoriei față de BNM și utilizării mijloacelor din vânzarea VMS numai pentru răscumpărarea VMS anterior emise.

88. *Reieșind din aceste asumări se estimează că deficitul bugetar va atinge 1,3 la sută din PIB în anul 2009, 0,8 la sută în 2010, și se va solda cu surplus de 0,3 la sută în anul 2011.* Totodată, exceptând deficitul înregistrat de către proiectele finanțate din surse externe, deficitul BPN va constitui în anul 2009 – 0,3% în PIB, în 2010 – 0,2% în PIB, iar în anul 2011 se va solda cu surplus de 0,7% în PIB. (graficul 5.3)

Graficul 5.3. Balanța BPN și a proiectelor finanțate din surse externe, % în PIB, 2005-2011

6. Cadrul Financiar Global

6.1 Tendințele principale

89. *Bugetul Public Național pe termen mediu va menține tendința de majorare în termeni nominali și reali.* Totodată, ritmurile de creștere se preconizează a fi mai lente atât la venituri, cât și la cheltuieli. Cheltuielile Bugetului Public Național se prognozează să se majoreze de la 24,5 mlrd.lei în 2008 (estimat) la circa 35,7 mlrd. lei în 2011, concomitent majorându-se ca pondere în PIB de la 39,2% la 41,7%. Cadrul global de resurse ale bugetului public național pe anii 2005-2011 se prezintă în tabelul 6.1.

Tabelul 6.1 Cadrul financiar global al Bugetului Public Național, 2005-2011

milioane lei

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
		executat		estimat	prognoza pe termen mediu		
Venituri total	14.527,3	17.847,8	22.292,1	24.554,0	27.981,9	31.567,8	35.707,1
<i>Pondere în PIB</i>	38,6%	39,9%	41,8%	39,2%	39,7%	40,7%	42,0%
Cheltuieli total	13.948,9	17.973,9	22.415,7	24.554,0	28.897,4	32.172,6	35.484,9
<i>Pondere în PIB</i>	37,0%	40,2%	42,0%	39,2%	41,0%	41,5%	41,7%
Deservirea datoriei de stat	470,5	428,6	609,8	733,4	876,6	741,0	586,4
<i>Pondere în PIB</i>	1,2%	1,0%	1,1%	1,2%	1,2%	1,0%	0,7%
Cheltuieli discreționare	13.523,8	17.606,8	21.866,7	23.887,0	28.083,9	31.522,8	34.984,5
<i>Pondere în PIB</i>	35,9%	39,3%	41,0%	38,1%	39,8%	40,7%	41,1%
Deficitul/Excedentul bugetar	578,4	-126,1	-123,6	0,0	-915,5	-604,8	222,2
<i>Pondere în PIB</i>	1,5%	-0,3%	-0,2%	0,0%	-1,3%	-0,8%	0,3%
Produsul Intern Brut	37.652	44.754	53.354	62.700	70.500	77.500	85.100

90. *Cadrul financiar global cuprinde toate veniturile și sursele de finanțare care sunt distribuite între bugetele și fondurile publice (bugetul de stat, bugetele unităților administrativ-teritoriale, bugetul asigurărilor sociale de stat, fondurile de asigurare obligatorie de asistența medicală).* Distribuția cadrului financiar global pe elemente constitutive și ponderea acestora în PIB sînt prezentate în tabelul 6.2 și descrise în compartimentele de mai jos.

Tabelul 6.2 Bugetul public național pe componente, 2005-2011

	2005	2006	2007	2008		2009	2009	2011
	Executat			Aprubat	Scontat	Proгноza pe termen mediu		
millei								
Total venituri	14527	17873	22290	23509	24554	27982	31568	35707
Bugetul de stat	8971	10977	14047	14658	15146	17225	19645	22367
Bugetele UAT	2136	2653	3037	2382	2895	2656	2919	3170
Bugetul asigurărilor sociale de stat	2978	3686	4366	5300	5299	6450	7126	8051
Fondurile de asigurări obligatorii de asistență medicală	442	558	841	1169	1214	1651	1878	2120
Total cheltuieli	13949	17999	22498	23793	24561	28897	32173	35485
Bugetul de stat (fără transferuri interbugetare)	5425	7212	9732	9492	9767	11815	13099	14590
Bugetele UAT	3718	4923	5627	5379	5867	5840	6212	6694
Bugetul asigurărilor sociale de stat	3698	4378	5245	6276	6353	7761	8875	9684
Fondurile de asigurări obligatorii de asistență medicală	1108	1485	1895	2646	2575	3482	3987	4517
Deficit (-) / Excedent (+)	579	-126	-124	-284	0,0	-915,5	-604,8	222,2
Bugetul de stat	546	98	-199	-224	-97	-784	-203	416
Bugetele UAT	-139	-267	20	-41	0	-74	-71	-71
Bugetul asigurărilor sociale de stat	-2	-30	-87	-20	-20	-57	-332	-123
Fondurile de asigurări obligatorii de asistență medicală	174	74	142	0	116	0	0	0
% în PIB								
Total venituri	38,6%	40,6%	41,8%	41,4%	39,2%	39,7%	40,7%	42,0%
Bugetul de stat	23,8%	24,9%	26,3%	25,8%	24,2%	24,4%	25,3%	26,3%
Bugetele UAT	5,7%	6,0%	5,7%	4,2%	4,6%	3,8%	3,8%	3,7%
Bugetul asigurărilor sociale de stat	7,9%	8,4%	8,2%	9,3%	8,5%	9,1%	9,2%	9,5%
Fondurile de asigurări obligatorii de asistență medicală	1,2%	1,3%	1,6%	2,1%	1,9%	2,3%	2,4%	2,5%
Total cheltuieli	37,0%	40,8%	42,2%	41,9%	39,2%	41,0%	41,5%	41,7%
Bugetul de stat (fără transferuri interbugetare)	14,4%	16,4%	18,2%	16,7%	15,6%	16,8%	16,9%	17,1%
Bugetele UAT	9,9%	11,2%	10,5%	9,5%	9,4%	8,3%	8,0%	7,9%
Bugetul asigurărilor sociale de stat	9,8%	9,9%	9,8%	11,0%	10,1%	11,0%	11,5%	11,4%
Fondurile de asigurări obligatorii de asistență medicală	2,9%	3,4%	3,6%	4,7%	4,1%	4,9%	5,1%	5,3%
Deficit (-) / Excedent (+)	1,5%	-0,3%	-0,2%	-0,5%	0,0%	-1,3%	-0,8%	0,3%
Bugetul de stat	1,4%	0,2%	-0,4%	-0,4%	-0,2%	-1,1%	-0,3%	0,5%
Bugetele UAT	-0,4%	-0,6%	0,0%	-0,1%	0,0%	-0,1%	-0,1%	-0,1%
Bugetul asigurărilor sociale de stat	0,0%	-0,1%	-0,2%	0,0%	0,0%	-0,1%	-0,4%	-0,1%
Fondurile de asigurări obligatorii de asistență medicală	0,5%	0,2%	0,3%	0,0%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%
<i>PIB nominal</i>	<i>37.652</i>	<i>44.069</i>	<i>53.354</i>	<i>56.800</i>	<i>62.700</i>	<i>70.500</i>	<i>77.500</i>	<i>85.100</i>

6.2 Componentele bugetului public național

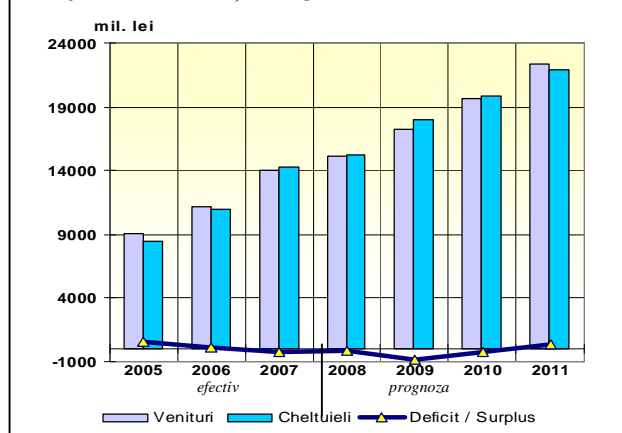
Bugetul de stat

91. Veniturile și cheltuielile bugetului de stat, în fond, reflectă setul funcțiilor de bază care îi revin Guvernului pentru realizarea programului său de activitate, strategiilor și programelor naționale și ramurale de nivel central. Bugetul de stat include următoarele componente: componenta de bază, fondurile speciale și mijloacele speciale, și proiectele finanțate din surse externe.

92. *Bugetul de stat deține o pondere de mai mult de 60% la sută în bugetul public național, ponderea care se va menține și pe termen mediu. Veniturile bugetului de stat se vor majora de la 15,1 mlrd. lei în anul 2008 (scontat) până la 22,4 mlrd. lei 2011, sau cu o creștere de circa 48 la sută, sursa principală de creștere reprezentând veniturile indirecte, și în special TVA.*

93. Aceeași tendință de majorare o vor cunoaște și *cheltuielile bugetului de stat, care pe termen mediu vor crește de la cu circa 44 la sută, de la 15,2 mlrd. lei în anul 2008 (scontat) pînă la 22 mlrd. lei în anul 2011*. Evoluția indicatorilor bugetului de stat este prezentată în graficul 6.1.

Graficul 6.1 Evoluția Bugetului de Stat, 2005-2011

94. Mai mult de o 1/3 din cheltuielile totale ale bugetului de stat constituie transferurile la alte bugete. În perioada 2008-2011, suma cumulativă a *transferurilor de la bugetul de stat la alte bugete va crește de la 5390 mil. lei la 7361 mil. lei sau cu 36,6 la sută*. Cea mai semnificativă creștere, de circa 62 la sută, vor înregistra transferurile către fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală. (tabelul 6.3)

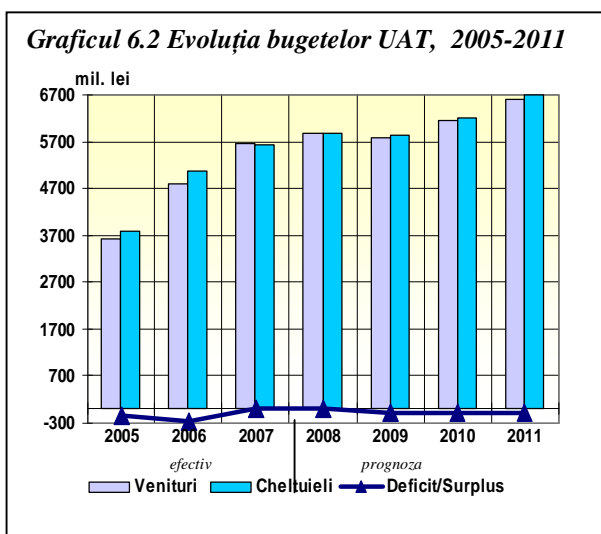
Tabelul 6.3 Transferurile de la bugetul de stat la bugete de alte nivele, 2005-2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
		executat		aprobat		estimat	
Cheltuielile bugetului de stat, total	8482,5	11019,3	14257,2	14881,7	18009,2	19847,5	21951,2
inclusiv							
Transferuri la bugetele de alte nivele, total	3057,9	3806,9	4525,6	5389,9	6194,1	6748,2	7361,1
% în total	36,0%	34,5%	31,7%	36,2%	34,4%	34,0%	33,5%
Transferuri la bugetele UAT	1465,6	2089,1	2469,4	2874	3035,9	3140,2	3365,5
Transferuri la bugetul asigurărilor sociale de stat	717,8	661,8	791,7	957,2	1253,9	1417,3	1510,6
Transferuri în fondurile de asigurări în medicină	839,9	1001,6	1195	1477,2	1830,8	2108,8	2397,5
Transferuri din Fondul republican de susținere socială a populației							
către fondurile locale de susținere socială a populației	34,6	54,4	69,5	81,5	73,5	81,9	87,5

95. Bugetul de stat în anii 2008-2010 se va solda cu deficit, iar în anul 2011 cu surplus. Deficitul bugetului de stat rezultă din deficitul proiectelor finanțate din surse externe. Evoluția indicatorilor bugetului de stat pe anii 2005-2011 se reflectă în anexa 3.

Bugetele unităților administrativ-teritoriale

96. *Veniturile bugetelor unităților administrativ-teritoriale (în continuare BUAT), fără transferuri de la bugetul de stat, în valori nominale se vor majora de la 2,6 mlrd. lei în anul 2009 pînă la 3,2 mlrd. lei în anul 2011*. Această creștere se datorează preponderent creșterii încasărilor la impozitul pe venitul din salariu. Evoluția indicatorilor BUAT este prezentată în graficul 6.2.

97. Totodată, analiza denotă că baza fiscală a UTA rămâne insuficientă pentru asigurarea cheltuielilor necesare bugetelor UAT. Astfel, cheltuielile medii se asigură cu venituri la nivel de 45,5 la sută în anul 2009, și vor acoperi 47,3 la sută în anul 2011. Ca urmare, pentru acoperirea insuficienței respective, transferurile de la bugetul de stat se vor majora în anul 2011 față de anul 2008 cu 17 la sută.

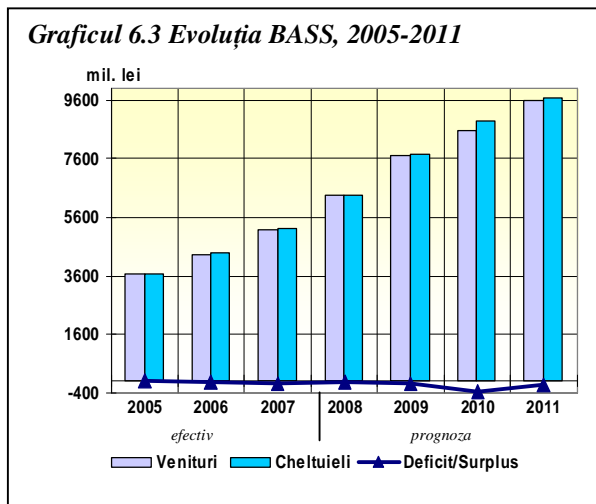
98. Cheltuielile totale ale BUAT pe termen mediu vor crește de la 5,8 mlrd. lei în anul 2009 până la 6,7 mlrd. lei în anul 2011, sau cu 15,5 la sută. Această creștere este condiționată de indexarea cheltuielilor operaționale și de întreținerea instituțiilor bugetare în funcție de evoluția prețurilor de consum și a altor factori. În cheltuielile menționate pentru anii 2009-2011 nu sunt incluse mijloacele necesare pentru acoperirea cheltuielilor aferente majorării salariilor în urma implementării Legii nr. 355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la salarizarea în sectorul bugetar, acestea la moment fiind rezervate în bugetul de stat până la repartizarea lor conform calculelor, care urmează să fie prezentate de către autoritățile administrației publice locale.

99. Evoluția indicatorilor BUAT în valori nominale și ca pondere în suma totală pe anii 2005-2011 se reflectă în anexa 4.

Bugetul asigurărilor sociale de stat

100. Bugetul asigurărilor sociale de stat (în continuare BASS) în anii 2009-2011 va avea o creștere continuă atât la venituri, cât și la cheltuieli. **Volumul veniturilor în anul 2011 va fi în creștere comparativ cu anul 2008 cu circa 52,8 la sută.** Majorarea în cauză se datorează creșterii fondului de salarizare în economie, precum și indexării taxei fixe pentru persoanele fizice, ce își organizează și desfășoară activitate pe cont propriu.

101. Cheltuielile vor continua să dețină o pondere majoră în cheltuielile publice totale, crescând de la 25,8% în anul 2008 la 27,3% în 2011. Creșterea este condiționată preponderent de măsurile legate de plățile

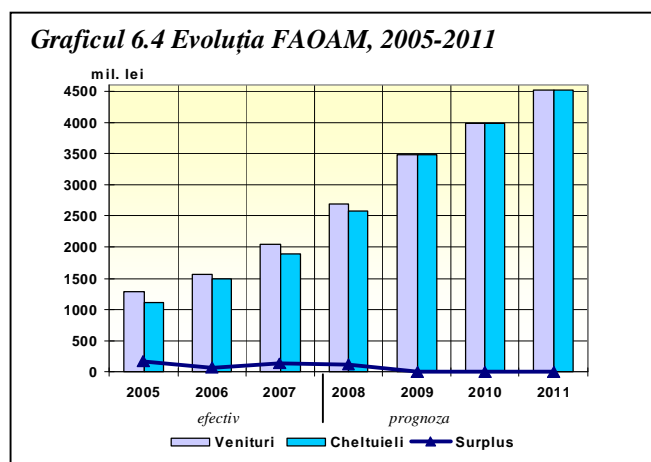
efectuate prin sistemul public de asigurări sociale. Alocări suplimentare vor fi direcționate pentru: (1) indexarea sau majorarea prestațiilor sociale; (2) intensificarea protecției sociale familiilor cu copii și a unor categorii vulnerabile ale populației; (3) implementarea legii cu privire la ajutorul social. Evoluția indicatorilor BASS este prezentată în graficul 6.3.

102. Transferurile de la bugetul de stat la BASS vor crește față de anul 2008 cu circa 553,4 mil. lei în perioada anilor 2009-2011, creșterea fiind condiționată în fond, de indexarea sau majorarea cuantumului unor prestații sociale, modificări în contingentul beneficiarilor, precum și aplicarea unor măsuri noi în domeniul asistenței sociale.

103. Pentru anii 2009-2011 se estimează, că BASS va înregistra deficit, care va fi finanțat din mijloacele proprii, acumulate pe conturi în anii precedenți. Astfel, pentru anul 2009 deficitul se estimează de circa 57,0 mil. lei sau 0,1 la sută în PIB, pentru anul 2010 – 331,7 mil. lei (0,4% în PIB) și anul 2011 – 122,8 mil. lei (0,2% în PIB). Totodată, **în anul 2011 pentru susținerea echilibrului BASS necesită transferuri suplimentare de la bugetul de stat pentru acoperirea insuficienței de resurse la finanțarea cheltuielilor proprii, prevăzute de legislație în sumă de 226,7 mil. lei.** Evoluția indicatorilor și structura BASS pe anii 2006-2011 se reflectă în anexa 5.

Fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală

104. Tendințele recente în evoluția indicatorilor fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală (în continuare FAOAM) denotă faptul, că măsurile de reformă din ultimii ani în domeniul ocrotirii sănătății a avut un impact pozitiv asupra bugetului acestui domeniu. **Odată cu implementarea asigurărilor obligatorii de asistență medicală și constituirea acestor fonduri, ponderea cheltuielilor sectorului sănătății în PIB s-a majorat de la 3,9 la sută în anul 2003, la 4,9 în anul 2007, iar către anul 2011 se prognozează la nivel de 6,2 la sută.** Evoluția indicatorilor FAOAM este prezentată în graficul 6.4.

105. Mijloacele FAOAM sînt gestionate de către Compania Națională de Asigurări în Medicină și dețin cota preponderentă în cheltuielile totale din domeniul ocrotirii sănătății. **În anul 2007 acestea au constituit 72,1 la sută, anul 2008 – 80 la sută, menținînd această tendință și pentru anii următori, anul 2009 – 81,1 la sută, 2010 – 82,9 la sută și 2011-83,6 la sută.**

106. Prognoza veniturilor FAOAM pentru anii 2009-2011, estimată reieșind din menținerea mărimii cotei procentuale a primei de asigurare obligatorie de asistență medicală

pentru anii 2009-2011, precum și în baza măririi salariului mediu lunar pe republică și relevă o creștere esențială a acestora pentru următorii ani. *Comparativ cu anul 2007 veniturile FAOAM către anul 2011 se vor majora de 2,2 ori.*

107. *În perioada 2009-2011 se evidențiază o creștere de 62,3 la sută a transferurilor de la bugetul de stat la FAOAM,* pentru asigurarea unor categorii de populație neangajate (pensionari, șomeri, studenți, copii de vârstă preșcolară, invalizii și alte categorii), acestea majorându-se de la 1477,2 mil. lei în 2008 la 2397,5 mil. lei în anul 2011. Această creștere este condiționată de majorarea cheltuielilor bugetului de stat, întru cât conform articolului 9 din Legea nr.1593-XV din 26 decembrie 2002 suma transferurilor din bugetul de stat în FAOAM constituie 12,1 la sută din totalul cheltuielilor de bază ale bugetului de stat, cu excepția veniturilor cu destinația specială prevăzute de legislație. Evoluția indicatorilor și structura FAOAM pe anii 2005-2011 se reflectă în anexa 6.

6.3 Factorii de risc

108. *Principalii factori de risc care ar putea influența negativ cadrul general de resurse pe termen mediu se referă la:*

- (i) creșterea prețurilor mondiale la produsele energetice și reducerea ofertei de produse alimentare influențează nivelul prețurilor pe piața internă. Inflația ar putea reduce creșterea reală a cheltuielilor bugetare și ar putea impune eventuale cereri de cheltuieli suplimentare pentru sfera bugetară;
- (ii) nivelul în creștere al deficitului balanței de plăți, care se prognozează să crească pînă la circa 55 la sută din PIB, ar putea provoca probleme din punct de vedere a durabilității poziției externe;
- (iii) evoluția cursului de schimb a monedei naționale, susținut de intrările masive de valută în țară, ar putea crea presiune suplimentară asupra creșterii importurilor, precum și ar avea o influență dublă - atât asupra veniturilor, cât și asupra cheltuielilor bugetare;
- (iv) aprecierea în continuare a monedei naționale va crea un alt factor de risc pentru bugetul de stat, deoarece poate apărea necesitatea de recapitalizarea BNM. Ca urmare se va impune necesitatea majorării din contul bugetului de stat a capitalului statutar al BNM sau emiterii VMS pentru acoperirea soldului debitar al fondului general de rezervă, cea ce necesită mijloace suplimentare pentru serviciul datoriei de stat interne, limitînd astfel realizarea unor programe prioritare din programele și strategiile guvernamentale.